

მეცტრე

წელი
თვე

საუოველ-კვირა ლიტერატურული და მსატერობითი კასეოი.

15 სექტემბერი.

ბაგონიცემა

№ 4

კვირამბით

1885 წელსა.

ფასა „თეატრა“-სა

წლით ხუთი (5) მანეთი. ნახევარ წლით სამი (3) მან. შეიძლება ნაწილ-ნაწილათ შემოკანა წლის ფასისა: ხელის-მოწერისათანვე სამი (3) მანეთი, მასში ერთი (1) მანეთი და მარამოის თვეშიაც ერთი (1) მანეთი.

ცალკე ნომერი „თეატრა“-სა ღირს სამი (3) შაური. ფასი განცხადებისა: მეორე გვერდზედ სტრუქონზე 5 კაპ. პირველზე 10 კაპ. მთელი უკანასკნელი გვერდი 20 მანეთი, პირველი 35 მანეთი.

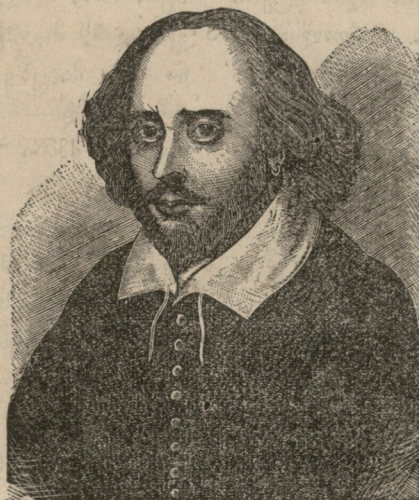
ხელის მოწერა მაილება:

თბილისში გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში და „თეატრა“-ს რედაქციაში. ქუთაისში მძ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გორში ს. შვალაძის წიგნითან. თელავში ი. როსტომაშვილთან. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисть, Редакция „Театръ“.

კორესპონდენტები და საზოგადოთ ნაწერები პირდაპირ „თეატრის“-ს რედაქციაში უნდა გამოიგზავნოს. დაუბეჭდველ წერილეს რედაქცია ავტომატ ვერ დაუბრუნებს.

ჩვენი ბაიათი

გულარა გამწარებულსა,
სიცოცხლე მომბეჭებია:
რაც რომ მაგრძენია, გულსა
მწუკრის,
მსაშმავს, რაც მიასრებია!

უმცხპირი

(დრამატული მწერალი).

მოჭკლავს და შემდეგ სიკვდილის
იგლოვს მას თვალთ-მაქრუხდა;
დეენულს დამასხავს მატეკით
და ღარბის დიდ-გაცრუხდა.

მკრამ მკვდარს რა? ეს წესი
მაიმუნობა მტონა:
ცოცხლების თკადას სეიჩი,
მათივე მოსწონა!

სამარას კარსედ შემდგარსა
გულში ეს მჩხება წუნდა:
გია თუ სიკვდილის შემდგ
მეც გავსდე მაიმუნდა.

აკავი.

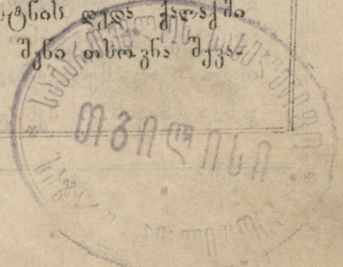
ეს შურანი ქვეყანა
საჩბი და უმადურია:
შირველათ იმას გასწირავს,
ვინც გულთ-ნამსახურა!

თფილისილამ თეირანს

(წერილი მაჰმადიანელთ ქართველთან)

შენ, დაუწერო მეკობარო ჭამსა, დიდ-
ურადლებას ადვენებ თდესმე შენ წინა პარ-
თა სამშობლეს გურჯისტანს. როცა აქეთ გამოვემკე-
ვრე, შენი თსოვნა ის იყო, რომ ხანდისხნ წერილი

მამეწერა ხოლმე აქურს მსარეზე, მის აწმეო ავლ-
დიდებავს. ვარც ხანია მე გურჯისტანის დედა ქალაქში
კისტოვრობ და ესლა გა შემიძლიან შენი თსოვნა შეკ-
სრულო.

ეროვნული

შენც ვერცად იცო, რომ როგორც წინაა, ისრე ესლაც თბილისი აქური დედა-ქალაქია და აქ უნდა მოიძებნოს ყოველ გარე სარე აქური ხალხისა, ამ ხალხის გონებითა და სწავლითა ძალა. მეც ასე მეგონა და სწორედ ასეც არის. აქ, ამ დედა-ქალაქში თავი მოუყრია ყველას, ქართველობის უკეთესს ნაწილს. მისთვის უძალ, მე ამ დასს დაუხსლოვდი, შევისწავლე მისი ხასიათი, მიზანთულება, სულის და გულის დარღობი, ერთის სიტყვით ყოველის ფერი, რითაც ვი სულდგმულბს ეს პატარა წრე და გატყინა რომ გითხრა, დიდად შეესწავდი... ღმერთო ჩემო, რას მოველოდი და რა ვნახე?! ასე სუფით და სიბრტით დაცემული და დაწვდილი მოღვაწეო დასი მე ვერ წარმოვიდგენია. მე მეგონა რომ აქ ვიპოვიდი ვისმე... მაგრამ რაინაირად მოვსტუევი.

ეს რაღა არის? — მკითხამ შენ. აი რა არის, ჩემო მეგობარო.

ჯერ ისევ დაუგწერ შამორაში ერთი განათლებული ქართველია, პეტრბუღს და პარაყში აღზდილი, მარწმუნებდა, რომ ესლა ქართველები ევროპიულ განათლების გზას დაადგენო, მთ ყველა ევროპიული შემოიღესო: სკოლა, ბანკი, გაზეთ-ყურნალები, დასრეს განათლების „სასოგადოება“ და სს. სს. მეც მეგონა რომ აქ დედა-ქალაქში ევროპიულს ვნახდდი, მაგრამ შენი მტერი იყოს, რომ მე მწარედ მოვსტუევი... ჩინთაღა, აქ ბერს ევროპიულს შესვდები, მაგრამ ამ ევროპიულს სუფა და ხასიათი ვი ახიური აქვს და მოწინავეს ანუ მოღვაწეს მტრედ დაუტყვის ყოველივე ის, რაც უძლის განათლებას შეთვისებს, — სიხსტე, აპატია, უსიბო მედიდურბა და სს. ამ. სიხსტე.

ავიღოთ თუნდა მწერლობა, რომელ თაც თავი მოაქვთ აქურს ქართველებს. შედარებით აქ იმოდენა წიგნები იბეჭდება, რომ თეირანში სისმრთაც ვერა ვნახვდით ამდენს. გაზეთებია და ყურნალებიც სავსად არიან. მაგრამ რა? — ასეთი სისუსტე და გონებითი მცონარება, როგორიც აქურს მწერლობას ეტეობა, მე ჩემს საცოცხლეში არ მინახეს. წიგნებს ბეჭვდას ბაზრული ხასიათი მიუღია და ეს წმინდა სელობა და სურმის ყიდვა აქ ერთნაირად მიხნიათ. აი ერთი მრავალთავანა მაგალითიც: ამის წინაა ვაღაც გატო აზრებუნე მოწველეს და სამმა აქურმა პოეტა ლექსით შეამკეს ეს ღირსეული გავი!!! სამმა პოეტმა... გასმის? აქ, ჩემო მეგობარო, ყველას კალამი აუღია სელში და ვინც ქსურს, მას აქებს და ადიდებს. მთელი აქური მწერლობა ქებადიდებს ან განცილებას, სულ ერთი ერთმანეთს აქებენ-ადიდებენ და თავიანთ თავის დიდება სომ აქ სყოველთავო ავად-მოფობად გადაჭეულა. ლექსით შესწამს ვინღა სჩაის... შენ გულში გეცინება, მაგრამ ნამდვილი

გია. სოლომონ ბრძენი რომ ცოცხალი ყოფილიყო და აქ ეცნობრა, იმასაც ვი გაიტყებდა მწერლობის ტალღა და იქნება მეორე უკვდავი „წიგნებია“ შეეთხრა... გაზეთებით ამ დალოცვილებს, რომ ვაცის მოღვაწეობა უნდა დაფასდესო და ესენიც უსწორ-მასწორად ყველას ლექსით ამბობენ და მეცლს უგებენ.

მაგრამ არ გეგონოს, მეგობარო ჭამზა, ვითომ ყველგან ასე იყოს. ერთი ერთმანეთის აღნიღვა-თრგვასაც სავსო ადვილი მოუხეუტია, შურს და შუღლს აქ ღრმად ფესვები გაუდგამს. სადღაც გაზეთებით, რომ ვაცის მოღვაწეობის განსიღვა სავარაო და ეს განსიღვა, ანუ, როგორც აქ ეძახიან, კრიტიკა ბაზრულ მრახვად გაღუქნევათ. რაც აქ ყურნა-გაზეთებში ერთი ერთმანეთს ათრგვენ და ჭკილვენ, ასეთი არა გაგონილას. ყველა გაზეთ-ყურნა-ლს თითო პირი მინცა ჭყეს, რომლის მოვალეობაა ვაღნიღვოს მოწინააღმდეგე, როცა უბრძანებენ...

ბაზეთ-ყურნალებზე წარმოვსტევი სიტყვა. აქური გაზეთ-ყურნალება მართლაც რომ სავიკრელებია! ყოველ-თავური ყურნალი ყოველ-წლიურ ყურნადა გადაჭეულა და ყოველ თავის მაგიერ ყოველ წელს ერთსელ გამოდის. თვე წელიწადად გაუსდიათ და წელიწადი თვედ! შენ, ჩემო ჭამზა, ამას არ დაიჯერებ, რადგანაც იცი, რომ მანდაური «შემსიცა ვი თავ-თავის დროსედ გამოდის, მაგრამ აქურ რედაქციებში სსვა ქორბიკონი აქვთ მიღებული და კალენდარაც აქ სსვა ნაირაა, ვიდრე მინდ — თეირანში. აქური მრწმუნე გაზეთიც „შემსი“ სსვა კალენდარს მასდევს, თუმცა ნამდვილი ვი რედაქციის კედელზე ჭკიდათ. ასეთის დიდ დღესასწაულს, როგორც მე, ბაირამობაა, რადი სჯერდება. მაშინაც ვი დღესასწაულბს, როცა მთელი ხალხი მუშაობს... ნეტავი შენის თვლით გაჩენა!... სასაცილო ამბავი დეკართა ამ მორწმუნე «შემსი». საქმი ის არის, რომ ამის წინაა ეჭვი შეიტანეს ვითომ ეს დალოცვილი და გურბიყული მქადაგებელი იმ.ს არა ჭქადაგებდეს, რაც სავარა და სასარგებლო ხალხისათვის. ჩინთაღი გითხრა, მე ვერა გამოვიარა ამისი და მანც იმედს არა ვკარგავ, იმიტომ რომ «შემსი» ფრიადა დასასურბულია და სამსასურში ჭვარც ვი გამოვიარა (ასეთის ავადმოფობას, როგორიც ბუისილია, ვიღა დასდევს!).

ამ უძიდ, მეგობარო ჭამზა, მამტივე, რომ დაწვრილებით არას გწერ აქურბაზედ. შემდეგისათვის იყოს. ვიდევ ბევრი რამე მქვს სთქმელი, ბევრი, ძრიელ ბევრი, მაგრამ ერთი რამე ვი ესლავე უნდა მოგწერო, გული არ მათმენს.

დალოცვილ თბილისელ გურბებს, როგორც ვსტევი, დაუწესებიათ ბანკი, სკოლა და სასოგადოება განათლების

გასაგრძელებლად. აკურ ამოდენი ხანია აქა ვსცხვრობ და არ ვიცი—რა მდგომარეობაში არიან ეს დაწესებულებანი. მე ვიდეკ ანა ფერი, თითონ გურჯუბაძე ანა იციან რა. რატომ? იკითხამ შენ.—იმიტომ, ჩემო ჭამსა, რომ აქაური მოღვაწენი სხვა ვურჩიან არიან. ბანკში, სკოლაში, „საზოგადოებაშიც“—ესენი განხიბულან და უურხალ-გასეთებიც სომ ამით ხელშია. ნამდვილს ანას დასწრენ და თუნდაც რომ სურვილი ჰქონდეთ, როგორ შეიძლება ვაგი თავის-თავის მსჯეული იყოს?! სხვანი კი ხელ-ფეს შეკრულნი სხედან და ერთი ერთ-

მანეთს ეკითხებიან: რა იცა ამხედ და იმახედ... რაც შენაო. მოდი და ნუ გაგვიჩვენებ! ერთს შენს საზოგადოებას უკლავფერი თითონ უგდია ხელში და რაც უნდა ამის შერება! ევროპაში ამას ოლიგარხიას ეძახიან; მანდ, სპარსეთში—სატრანზობას, ხანობას. აქ რაც გინდა დაწქვა,—თუ გინდა ოლიგარხია, თუნდა-სატრანზობა,—ოჩივე ერთი იქნება. მშვიდობით, ჩემო ჭამსა.

შენი მოლა ბაშინ პალოტხან ოღლი.

თბილისი

9 ნენენისთვეს.

ლ ე ბ ე ნ დ ა

(შემდეგა *).

V.

ლურცხველი მსეთ უნახავს
შუამავლება დაუდიოდა,
გინც გამოსცნობდა მის გამოცხანს

იგი მეუღლეთ მას გაჭიკებოდა.
ბეკრი იშრომეს, ითავსელ-ცემეს
იმ საიდუმლოს გამოცნობასე,
მაგრამ ვერა ვერ გაიგეს რა
შესაბამისი მის თაობასე.
მეფისა შვალნი და მთავრებისა
ათასობითა მიასწრფოდენ.
სთხოვდენ მას ხელსა... ხოლო უარით
გულ-დაწვეტილი უაუფოდდენ.
ბეკრი მას დარდით, მას სიუფრულით
ავად გამსდარი ლოგინს ხავარდა;
ბეკრმაც ვერ უძლო გულის ჭრილობას
და დარდისაგან სული გაკარდა.
ჭკითხეს მკითხაგებს და მეცნიერებს,
განსკვლავთ-მრცხველთაც მოისმარებდენ,
ხოლო გარკვევით იმ გამოცხანის
ჭახრს დაფარულს ვერ შეიგებდენ.
ესრე წელი-წელს რიგხედ მანდეკდა;
დრო მიდიოდა დაუბრუნებლად.
მსეთ უნახავი მშვენიერ გოშეში
სცხვრებდა წუნარად და უდარდეკად.

VI.

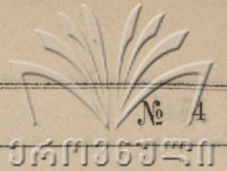
ღამეა. ქალი თვის ოთახში ზის;
გარდაჭედილი მშვიდ ოცნებებსა.
ცხადდ სხანს, რომა ვერეთ ეს ტურფა
არ შეუხერიათ უძგვან ვნებებსა.
მას მალად შუბლსე არ გაუსახავს
ვერეთ ზოლები დარდახიობას;

მთლად მისი სახე და ნაზი ქრავს
ცხადდ გვიმტვიცნებს მის ქაღწელობას.
იმას სენავს განსაოლებდა
უცხო ლამზარი ძვირ-ღირებული
და ამა ლამზრის მკრთალი ნათელი
იტაკხედა. იყო მოწვეული,
ან კედლებზედა ძვირფასისა ხალებს,
ჭრელ ნაქსოვებსა ესვიებოდა,
ან იქიდემა უკუვარდნილი
თვითონ ზატყრისსა დადნებოდა.
გინ არ შეუცვლის იმ სხავს თვის ბედსა,
რომ იმას ნაცვლად ქალს ემსახუროს,
ოდონდ ხანდასხან მის ბოლოის მეკრდსე—
ამბოროთ სული დაიტება-ნუროს?
გინ არ შესწირავს მას თვით სამოთხეს
შოელი სიცოცხლის სიტკებობასა?
ვინ დაგვაჯერებს, რომ ამ გავს სული
ელადებოდეს ნეტარებასა?..

VII.

გველურცხს ვდომს უაუო მოსწუნდა:
იტაკს სტკეზნის ნაზს თესებით.
როგორც რომ მტრედი ეკრე დავოგავს,
გზმნობა დამტკებარი სიამოვნებით.
სწორედ ამ დროსა, ამ განცხრომაში
ვილცა გარხე ერავუნება.
ქალის ოცნებით გატაცებულის
გული ატოკდა... წამით შეკრთება.
„გინ უნდა იყოს? თუ არ ჭბოვია
ჩემის ხელისა კვლავად მძებელი?—
„ვერ გამოიწნობს, გამოცხანსა,
„სჯობს, რომ დაბრუნდეს ისევე სულიელი;
„თორემ მე ვიცი, როგორცა სხვებსა
„ღია დარჩება იმასაც სხას;

*) იხილე „თეატრი“ № 2.

«მაგრამ რას ვაბობ, რა ფიქრებია,
 «აღბათ მეწვია ვიღაცა გლახსა».
 ესრე მის ტვინში ჯერ განუწყენელმა
 ჭახრები იყვენ მიმტრეული.
 თავს მოკრევა და თამამათ
 გაკებს გააღებს დამშვიდებული.
 დიად! გლახსა. ჭახს ან ზტუეებს
 შოტს გამჭვრეტელი ჭახრი, გონება.
 ან უკადრისობს, გლახსა პატიუებს,
 კმაყოფილია — ან ეზისდება.

VIII.

— გთხოვ შემობრძანდე ჩემი ჭერის ქვეშ;
 კეთილი იყოს შენი სტუმრობა.
 ბრძანე ვინა ხარ, ან რას თხოულობ,
 ან რით გეწვია უბედურება.
 ჯერეთ დაბრძანდი და მოისვენე,
 მეცმე სთქვი რა ექს ეკუთვნებოდი?
 რა მსრეთელი ხარ, ბედს რად უჩივი,

ანუ რა დმერთსა ეკედრებოდნენ?
 — რად გინდა ჩემი შენ ვინაობა?
 მე ვარ ლაჩობი, ვარ მათხოვარი;
 დავიარები კიდის კიდემდე
 უთვისტომთა, დმერთის მამა.
 ესრე უმიზნოდ ქვეყნად ვითრევი.
 აქ მოკვლ ბედის გამოსაწყვლად;
 უდმერთა გაცი ვარ. სული მივეცი
 ეშმაკს უკუნით დასაფლავებლად!
 სთქვი გამტანა, აგებ ჩემს ბედსა
 ან მოკსმულდი და ვებრალბოდე!..
 — შენი ნებაა. მაგრამ რას აბობ?
 ნეტავ უბრალოდ ან ისჯობდე:
 «სდგას ტამარი და ღვთაება
 »იმ ტამარის სდმროს თხოულობს,
 »და ეს კერძი თაყვანისმცემთ
 «დუროცსეკლად ჭახულობს.

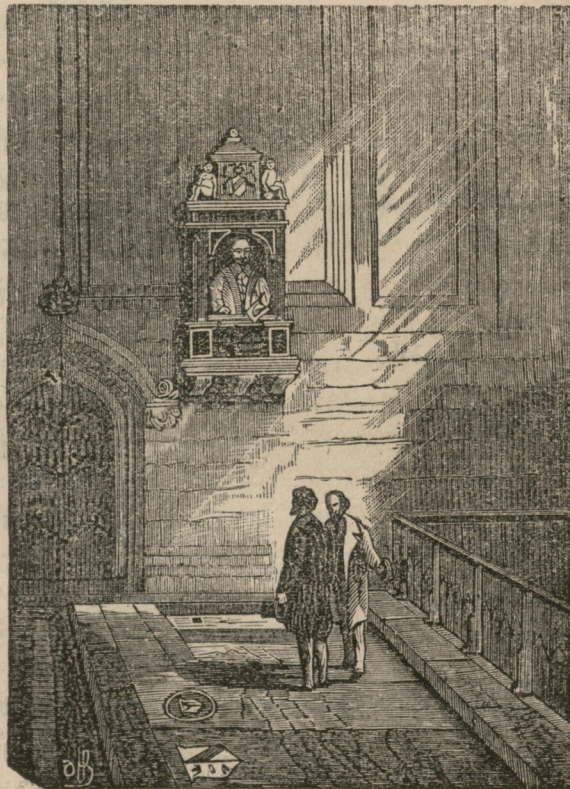
აღისუბნელი.

(შემდეგი იქნება).

ნაწყვიტ-ნაწყვიტ

ღაღა შემოდგომა. ბრი
 ლმა დედამიწის მკერ-
 დზე ნაფარდი იწყო,
 მწვანე ველს ფერი ეცვალა, მცე-
 ნარეგებმა ავითყოფივით უძლო-
 რი თავები ჩაჰკიდეს და მათმა სი-
 ცოცხლის ძარღვებმა შესწვიტეს
 ფეთქა.

შემოდგომა ერთსა და იმავე
 დროს სამხიარულოც არის და
 სამწუხაროც. სამხიარულო იმი-
 თია, რომ კველუცი სანახავია,
 უხვი, მდიდარი და პურ-მარლი-
 ანია; მაგრამ მის სიმდიდრესა და
 სიკველუტეს რაღაც მწუხარება
 და სევდიანობა თან მოსდევს;
 გული გეუბნება, რომ ეს სიმდი-
 დრე, რომლითაც ახლა ბუნება
 ასე უხვად არის დატვირთული,
 ჩქარა შეიმუხრებაო, ფრინველები
 წავლენ, მცენარეები დასჭკნება,
 ფოთლები ჩამოსცივიან, საქონელი საძოვარზე ვეღარ
 გავა, ტყე და ველი გატიტვლდება და შემოდგომის
 ქარიზხალი უფრო მკაცრად შეჭქნისო ღმუილს, ქვე-
 ყანა კმუნვარებას მიეცემაო.

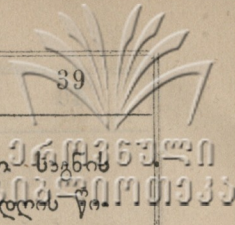

შექსპირის საფლავი
 ხეზე ამოჭრილი გ. ტატიშვილისაგან.

სასულიერო სასწავლებლისაკენ მიეშურება, იქ მასწა-
 ვლებლის წინ მუხლი მოუდრეკია შავებში გახვეულს
 მოხუც დედას და ევედრება მისი შეილის სკოლაში
 მიღებას, აქ ჰხედავ მტირალე ყმაწვილს, რომელსაც

მაგრამ რამდენადაც მხიარუ-
 ლია შემოდგომა სოფლებში, იმ-
 დენად მწუხარება იგი ქალაქებში
 და მეტადრე მთილისში. მუდამ
 გატიტვლებული ხრიოკიანი კორ-
 დები, რომელიც მას გარშემო
 არტყია, ახლა უფრო დაღონე-
 ბულად გამოსცქერიან ქალაქს;
 მათზედ თვალი ვეღარ შეამჩნევს
 სიმწვანეს... მოვლიან ზამთრის
 მწარე სუსხს. იქ გაცოფებულად
 დაჰკივის ქარიზხალი და მისგან
 გამტყერიანებულ ჰაერში, ტიტვე-
 ლი გორების წვერზედ, მედიდუ-
 რად დაფრიალობენ მტაცებელი
 ფრინველები: ორბი, არწივი და სხ.

ქალაქში კი მოძრობაა, ხალ-
 ხი ქიანჭველასავით ფუსფუსებს
 და საზამთროთ ვმზადება. რა
 რჯულისა და წოდების კაცს არ
 შეხვდები ამ დროს აქ! აგერ
 მღვდელს მკლავში ხელი ჩაუე-
 ლია პატარა შეილისათვის და

„ვეგზამენა“ კარგათ დაუქერია, მაგრამ „უფაკანციობის“ გამო არ მიუღიათ, აკერ მისი პატრონი ქეთინებს და სხ. და სხ.

უცქერი ამ საცოდაობას, უცქერი ბევრს ანაზელ უარესსაც და გული გიღონდება. ბინდა მოშორდე ამ ალაგს და გაემგზავრო შორს სადმე, საოცნებო მხრისაკენ. აიღუღებ გულს, შემოიკრებ გონებას და ფიქრებით მიჰპრინავ შორს! მიჰპრინავ ჩენი ქვეყნის იმ ერთი კუთხისაკენ, რომელიც ბუნებას დაუწყესებია მშვენიერების გამომსახველად, სინაზისა და სილამაზის იდეალად. იქ გული გაგებადრება, გონება შეინაფარდება, სისხლი განცხოვლებულად დუღილს შეჰქნის, ოცნება ფრთას გაშლის, გრძნობანი აიგძნებიან და წამიერად მანც იგრძნობ ქვეყნიურ სიტკბობას. თვალ წინ გეხატება ზურმუხტის ფერად გაშლილი მინდვრები და მათხედ-ქალწულივით ნაზად მორთული კორდები. აღიხარ მაღლა, მაღლა და თან და თან უახლოვდები მწვანე ხავერდით შემოსილ საოცნებო მთის მწვერვალს... ეს არის ზომბორა! სდგინარ მის წვეროზედ; წინ გეშლება ორი მხარე, ორი მღვიმე: გარეშე და შიგნი ქახეთი. იქ, აღმოსავლეთისაკენ, ჯგუფ-ჯგუფად ამართულ მთებს მძლეველი მკერდით აუზიან ჰაერი და ზეცას წვერით მიბჯენას უპირებენ. მათ კალთოვებზედ მარგალიტებით ცვივიან მათი მკერდიდამე აღმონახქევი წყაროების ზვირთები. შორს, ქვემოთ, ხეღის გულივით გაშლილი ალაზნის ველი თითქოს ზღვით გადაქცეულაო. მის მკერდზედ სქელი ღრუბლის გუნდები იხევიან და ნებივრობენ, როგორც მღელვარე ოკეანეს ტალღები. ბურუსში თეთრად გამოსჭვირს ბუმბერაზი ალავერდი; მისი გულბანდი ძავეკასიონის მწვერულებს გასწორებია. იქ, მის ქვემოთ, ალაზანი მორცხულად მიიპარება მიწაში, ზემოთ, მარჯვნივ, შენი გონების თვალი შეამჩნევს პატარა კორდს, მაზედ მეფე ირაკლის გალავანს, იქ გაშენებულია ნაზი წალკოტი თელავი, მას ზემოთ...

ჰო თელავზედ გამახსენდა:

ამას წინათ ორი ჩემი ნაცნობი თელავის პატარა სასიერნო ბაღში ერთმანეთს შეხედენ. ნეტავი საიღამ უნდა წარმომდგარიყოს სახელი „თელავიო“, ჰკითხა პირველმა.

საიღამ და ორი სომხური სიტყვების „თე ლავ“ ისკანაო—უპასუხა მეორემ.

სტყუვიო — უთხრა პირველმავე—აგრე კი არა, აქ ძველად თელ-ნარის ტყე ყოფილა, ის გაუკაფავთ და ნატყუურისათვის თელავი დაუჩქმევიათოა. არ დაეთანხმა მეორე და გამართეს ერთი დავი-დარაბა. ბოლოს დანაძლევედენ: ვინც წაავოს ჭანდარ ქვეშ სადილი გამართოსო. ამ დროს მათ მასლობლად გამო-

ვიარე, ნაცნობები მომცივედენ და სადაც წაგინს ახსნა მთხოვეს. რალაც ბედზედ რამოდენიმე დღის წინათ ეს საგანი ერთმა მოხუცებულმა ამიხსნა და თამამად ეუთხარი ნაცნობებს: თქვენ ორივე სცდებით; „თელავი“ წარმოსდგა ორის შეერთებულის ქართულის სიტყვებიდამათქო: „თელი“ და „ჰავა“. პირველად «მთელ-ჰავიანს» უძახოდენ და შემდეგ «თელავად» გადაუცვლიათ-მეთქი. ნაცნობები დამეთანხმენ და გადასწყვიტეს მეორე დღისათვის სანახევრო ფასით სადილი გაემართათ ჭანდარის ქვეშ. მკითხეს, ვის ისურვებ რომ მოგიწვიოთ შესაქცევადო? მე უპასუხე:

მომაწვიეთ წვეროსანი,
ნუხარი და კიკოლივი,
ბასილ ბეგი და ვანია,
მცბიერების კუჭ-მაჭიკი,
და ის თქვენი კუდურ-სანუშ,
ახოს შესამიანი სკლიკა-მეთქი.

მეორე დღეს ხსენებული პირები ჰანდარ ქვეშ ვისნელით და კახურს შევექცევოდით. ტულურ-ხანუმი გვაკლდა, არ გვეწვია. შუა სმაში რომ შევედით, ცოტა მივსდუმდით; ამბობდენ: ანგელოზმა ჩამოიარაო, მაგრამ თქვენს მტერს ამისთანა ანგელოზი! შეცრათ შორიღამ თარის ხმა შემოგვესმა, მოკრიალე სიმებს ვილაცა ასე დამღერდა:

ამიღუდდი ბრასით გულა,
იხანავე შესამში ენა,
რომ შევიძლო გესლიანად
ბორბტების გულში კენა.

და შენც, თანო, სამარდაოდ
ამ ჩემს მკერდში ტაცსლი ანთი,
კეთილს წელული გაშეურნი,
ბორბტს გული დაუშანთო და სხ.

ამ ხმის მსმენელებს ნაცრის ფერი გადაედვათ; პირში ლუკმა შეაშეშდათ საწყალ მოქიფებებს, არ იცოდენ რა ექნათ. პირველად წვეროსანი წამოხტა: „ვეშველო თავსაო“, დაიძახა და შინისაკენ მაჰკურცხლა, მაგრამ გვიანლა იყო. მეთარემ შეამჩნია, გამოუდგა, მოეწია და სახლის კარებამდი ამ სიმღერით მიჰყვებოდა წვეროსანს:

ვინ არ იცნობს ამ იუდას,
ბორბტების გოდორ-გუდას,
სულთ მდაბაღს, ენით მცბიერს,
შესამიანსა და გულ-მრუდას!

ქრისტეს ჯვარის ხელში მჭკრი,
სჯულისაკე არის მტერი,

მაგრამ ჭტუარავს თმა ჭვალა
და თხასავით გქელი წვერი.

აქვს ნატარცვი მანათები
და შეისხა მისჯან ფრთები,
ჯიბებშიც ბლამათ უქვეს
საბეზღარი ბანათები.

ისე სჭრის და ისე დიდობს,
რომ თვით დმერთსაც არ დაინდობს,
ქვეშემძრომბს, როგორც ტველი,
მძის უკბუნს და დას არ იდობს.

ხშირად უშეებს გულიდამ შესამს
და სხვის წმინდა გზასე ასხამს,
და ისარებს, როცა თავის
შავი საქმის ნაყოფს ნახამს.

ნუ ენდობით ამ იუდას,
ბოროტების გოდორ-გუდას,
სულით მდაბალს, ენით მცბიკვს,
შსამაანსა და გუღ-ტუდას.

მეგონა, მეთარე იმ ერთს მსხვერპლს იკმარებს
და ჩვენ თავს დაგვანებებსო; ეს ზარალი არაფრად შევიმ-
ნჩიეთ და ისევ სმას შევუდგეით, მაგრამ ხელ-ახლა გვე-
წვია უბედურება: ჩვენსენ გამობრუნებულმა მეთა-
რემ ისევ დასძახა თარზედ:

აქ ერთი ვინმე სტიროდა:
«თვით წავისდინე საქმეო,
ბატონობასთან უფლობაც
გი დავიხევე აქ მეო.»

მაგრამ შემიტყვეს და მკაცრად
მითრასა გადმიჭირესო,
ბატონობაც გი წამართვეს,
ამიგდეს, ამიხირესო.

ბრძანებლობისა ჩვეული,
გავსწეერი, ავსტი-დავსტიო,
დაუჭკარგე ძველი სასული
და ზარაფსანის ტასტიო.

ამ ხმამ სრულიად გააგიჟა მანია მცბიერების კუჭ-
მაჭიკი. მეთარეს მოახლოვებასთანავე ყველანი გაქცე-
ვას აპირებდენ, მაგრამ ის გვამხნევებდა: საით მი-
ღიხართ, თქვე ლაჩრებო, როგორ უნდა შეგვაშინოს
ამდენი ხალხი ერთმა კაცმაო? დაჰკივლა მანიელამ,
დაიმკლავა და შეხვდა მეთარეს: აბა აქეთ მოიწიე, შე
გესლიანო, შენა! ვინა გგონივარ მე შენ? მთელი
ქვეყანა ჩემი მამებარი და შემწე არისო. როგორა ჰბე-
დავ ჩემზედ ხმის ამოდებასო! — უყვიროდა მომღერალს,

მაგრამ მეთარე არ შეუშინდა. მათი დატინებით და-
დახელა მანიას და გაჰკრა სიმებს: **მეცხეობის
გინგლორთხი**

ქებით არ მოკემატება
არც საგანე, არც სიგქეო,
და მით დიდობ, რომ შინა გყავს
ასული და ნასი *) ძეო.

მაგრამ მე ხომ კარგად ვიცი
იმ შესს ძეს და ასულსაო:
ლონოვ ემსახურებიან
ეშმაკსა და ავ-სულსაო.

კაცსა კაცად გამაჩენს
კაცური გზა და სიდიო,
და არა ხმა დიაცივით
როსკიშულად ნაყიდიო.

და თუ რომ წინ არ მიგიძღვის
საქმე ჭკუეიერულიო,
გერ გიშველის შენა ნასი
მის ყრთყინი ვირულიო.

მანიას თვითული ეს სიტყვა გულს უკუწავდა.
ბოლოს ველარ გაუძლო, გამოისკენა კული და მოჰ-
კურცხლა შინისაკენ. მეთარეს უნდოდა გამოსდგომო-
და უკან, მაგრამ დაინახა რომ ნუბარ-ალა და ძი-
კოლიკაც იზარებიან. ძიკოლიკმა კიდევ გაასწრო, მა-
გრამ ნუბარი მსუქანი და ფაშვიანი კაცია, სიარული
უჭირს. მიმავალს მეთარე წამოეწია და უწყალოდ
ჩასძახა:

ეს ჩვენი აღა-ნუბარი
ტვეს სინიდისთან უბარი
და ამ ჩვენებთან ხომ დიდის
ხნით არის წანახსუბარი.

მისთვის ყოველ-დღე მხოთ არა
დაფ-დაფ-ჩონგური და თარი,
და გვერდზედ წამოწოლილი
ასე დამღერის თათარი:

«ვინც მინდა იმას მოკვლსენ,
ვინც არა — აკატრებო,
და როცა ვნასავ წაქცეულს
უფრო ფესს დაკატრებო.»

დედ-მამის შვილიც შენა ხარ,
ყოხად ნუბარი-ფაშაო!
გაძვერულად მოქმედობ,
დაჭკარი: «ვაშა! ვაშაო!»

*) ნასი — არა კეთილი. იხ. საბა-სულ. ორბელ. ლექსი-
კონი და ჩუბინაშვილისა.

